

Alois Jirásek

Mudrcové

Mudrcové

Starý okop polní baterie u lesíka, napolo sesutý, zarostlý křovím, už dobrých sto let o samotě v polích stojí. Samojediný zůstal ze všech okopů a naspů, které tu planinou dlouhým pruhem se táhly, kryjíce početná pruská děla, namířená proti císařské armádě, zákopy chráněné.

Ted' podobá se dávnověké mohyle, v níž pasáci za mlhavých jiter a studených podvečerů oheň sobě topí a z níž do dálky halekají.

L.1778 za války o dědictví bavorské všecken kraj při Metuji a horním Labi, hostě dvě armády, podobal se nesmírnému mraveništi. V čele pruského vojska Fridrich, naproti Josef, oba filosofové. -

Hustá mlha ulehla na krajinu jako hluboké jezero; bylo záhy zrána, ticho, hlucho, jako by ani vojáčka nebylo nablízku. Nikde nesměli zvonit; ale místo zvuku zazněl zpěv mužského hlasu: „Kdo ochrany Nejvyššího...“

Tuto píseň zaslechl Václav Suk, obecný voják císařského pluku Hillerova, stojí daleko na přední stráži na pokraji travnatého dolu. Husté křoví dopola ho skrývalo. Že zima bylo, vyhrnul si až pod třírohý klobouk šedý plášť, takže mu copánek nebylo viděti. Tu ta píseň – a jako by zrovna naproti! Tam již nepřítel – jak to?

Suk nejraději tak nějakou světskou s kamarády při ohni, nebo před stanem mladé markytánky, ale tentokráte jím pobožný zpěv hnul. Zpívala ho doma babička od světnice do komory, od komory na půdu, když pantoflíčky klapajíc, budila všecko stavení.

Suk spustil také; hlas naproti na chvílku se zarazil, pak nanovo zazvučel a vlnami zvolna stoupající mlhy nesla se starodávná píseň. Václav však dlouho nevydržel; zvědavost mu nedala. Ten tam za úvalem notoval dále jako kantor a zdálo se, že chce ty verše dozpívat, jako Sukova bába dělávala.

„Hé, ty tam, jsi voják?“

S takovou začal Suk hovor a nemluvil do hluché mlhy. Dověděl se, že rozmlouvá s vojákem, s pruskou přední stráží.

„A jak to, tys Bramburák a mluvíš česky?“

„Jsem Čech, z Kladska, od českých hranic. Sloužím po vůli Boží už druhý rok...“

„Je pobožný,“ pomyslil si Suk. „Jistě helvit,“ a vyslovil svoji domněnku nahlas.

Prušák přisvědčil.

„A jak ti říkají?“

„Jan Koláčný.“

„Ale my tak povídáme – co by nám asi naši páni...?!“

„Co děláme něco zlého?“

„Toť, jsme krajané, oba Češi. Kdy pak se tohle trefí!“

Hovor uvázl. Suk viděl řídnoucí mlhou siluetu pruského vojáka ve špičatém čáku, podobném biskupské čepici. Stál u starého košatého buku. Za chvíli Suk začal:

„Je to dnes zima...“

„Je. Pojd' se ohřát,“ a Koláčný to řekl tak upřímně, jako by stál na prahu zachumelené horské své chalupy.

„Kam?“

„Sem, ke mně. Mám plnou láhev.“

Suk se zarazil. Nedůvěra se probudila. Lest nějaká – a pak jíti z vykázaného místa! Koláčný mu porozuměl.

„Neboj se, příteli! Jak bych ti mohl ublížit? Odložme zbraň a každý na půl cesty.“

Tento hlas neklame a Suk viděl, jak Koláčný pušku opírá o kmen. Ohlédl se a šel. Na půl cestě potkali se oba vojáci. Pruský nepřítel podával s nelíčenou upřímností ruku.

„Jen pojd' a neboj se, vždyť jsme sobě nic zlého neudělali, jsme bratři, jedné krve; co nám do toho, co si potentáti udělali?“ děl helvet, písmák, potomek bratrských emigrantů; a veselý hoch z království mu porozuměl.

Jak tito zde uvažovali, tak uvažovali zajisté před nimi mnozí a bude uvažováno vždy, ať jsou králové filosofy nebo dle snu Platonova filosofové králi.

„A tuhle to skončilo,“ dodal starý kmostr, jenž mi ten příběh dle dávných pamětí vypravoval, a ukázal mi na zpustlou baterii, v níž jsme odpočívali.

„Oba mudrlanti zabrali se do hovoru, a stihli je. Tuto zde seděl pruský král a sem přivedli na soud Koláčného. Pověděl všechno a za chvíli ho tamto za baterií zastřelili. Ten druhý sic olovu a prachu ušel. Proběhl však krvavou ulicí a Bůh ví, kde si ostatní trest odskákal.“

Toť, co do vojska, které mudruje a uvažuje.

V edici dosud vyšlo:

Vydání 1: Mudrcové

Vyjde:

Vydání 2: V temnu

Vydání 3: Rabbi Löw a smrt

Vydání 4: Majdalena Dobromila Rettigová

Vydání 5: Svědomí

Vydání 6: Nápis

Vydání 7: Několik vzpomínek

Vydání 8: Rozmarinka

Vydání 9: Z rodinné kroniky

Vydání 10: Z dějin dvou slov

1 NEZNÁMÉ DROBNOSTI ALOISE JIRÁSKA DO KAPSY

Mudrcové

Mistrná povídka Aloise Jiráska z roku 1880 byla poprvé otištěna ve sborníku „Národ sobě“.

I když se jedná o povídku nevelkého rozsahu, z hlediska uměleckého je to mistrovský kus. Bezpochyby patří mezi nejlepší české povídky vůbec.

Jan Neruda se o ní vyjádřil:

„Byla v ní nezměrná hloubka citu a takové porozumění tragice národních našich dějin, že soud zněl všeobecně: zde máme před sebou historického vypravovatele první řady.“

Vydává www.aloisjirasek.cz

Vydáno v roce 2022. Na titulní straně Alois Jirásek.

Publikace chráněna copyrightem. Zdarma.